

O'ZMU XABARLARI

ВЕСТНИК НУУЗ

АСТА NUUZ

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI O'ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETI ILMIY JURNALI

JURNAL
1997 YILDAN
CHIQA
BOSHLAGAN

2023
1/5/1

Ijtimoiy-
gumanitar
fanlar turkumi

Bosh muharrir:

I.U.MADJIDOV – t.f.d., professor.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Y.S.ERGASHOV – f-m.f.d., professor.

Tahrir hay'ati:

Sagdullayev A.S. – t.f.d., akademik.

Ashirov A.A. – t.f.d., prof.

Baliyeva R. – t.f.d., prof.

Malikov A.M. – t.f.d., prof.

Yusupova D.Y. – t.f.d., prof.

Murtazayeva R.H. – t.f.d., prof.

Mo'minov A.G. – s.f.d., prof.

Nishonova O.J. – f.f.d., prof.

Abdulayeva N.B. – f.f.d., prof.

Madayeva Sh.O. – f.f.d., prof.

Tuychiyev B.T. – f.f.d., prof.

Utamuradov A. – f.f.n., prof.

Muxammedova D.G. – psix.f.d., prof.

Boltaboyev H. – fil.f.d., prof.

Rahmonov N.A. – fil.f.d., prof.

Shirinova R.X. – fil.f.d., prof.

Siddiqova I.A. – fil.f.d., prof.

Sa'dullayeva N.A. – fil.f.d., dots.

Arustamyan Y.Y. – fil.f.d., dots.

Pardayev Z.A. – fil.f.f.d., PhD.

Mas'ul kotib: **Z.A.PARDAYEV**

TOSHKENT – 2023

UDK:81.112'21

Xurshida SAFAROVA,
BuxDU katta o'qituvchisi, f.f.d. (PhD)

BuxDU dotsenti, PhD M.B.Ahmedova taqrizi asosida

FRANSUZ TILIDAN INGLIZ TILIGA O'ZLASHMA SO'ZLARNING FONETIK ASSIMILYASIYAGA UCHRASH YO'LLARI

Аннотация

Ushbu maqolada fransuz tilidan ingliz tiliga so'zlarni o'zlashtirish yo'llaridan biri bo'lgan- so'zlarni fonetik o'zgarishlarga uchragan holda o'zlashtirish tahlil qilinadi. Diaxron tahlillar asosida ingliz tilining asrlar davomida boyish yo'llari ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: O'zlashma so'zlar, o'zlashma qatlam, assimilyatsiya, fonetika, aferezs, sinkopa, apakopa.

WAYS OF PHONETIC ASSIMILATION OF WORDS FROM FRENCH TO ENGLISH

Annotation

This article analyzes one of the ways of acquiring words from French to English - acquiring words with phonetic changes. On the basis of diachronic analysis, the ways of enrichment of the English language over the centuries are shown.

Key words: Acquired words, acquired layer, assimilation, phonetics, apheresis, syncope, apakopa.

СПОСОБЫ ФОНЕТИЧЕСКОЙ АССИМИЛЯЦИИ СЛОВ С ФРАНЦУЗСКОГО НА АНГЛИЙСКИЙ

Аннотация

В данной статье анализируется один из способов усвоения слов из французского языка в английский - приобретение слов с фонетическими изменениями. На основе диахронического анализа показаны пути обогащения английского языка на протяжении веков.

Ключевые слова: Приобретенные слова, приобретенный слой, ассимиляция, фонетика, аферез, синкопа, апакопа.

Kirish. Fransuz tilida ham uchraydigan aferezis (boshlang'ich bo'g'inlarning qisqarishi) o'rta ingliz davridagi so'zlarda tez-tez kuzatilishi mumkin: bunda unililar qisqaradi va so'z boshida undoshlar ham prefikslarni, ham o'zak tarkibiy qismlarini qisqartirishi mumkin. Masalan, apprentice – prentice. Fransuzcha so'zlar boshlanishining qisqarishi natijasida bir qator hollarda yangi so'zlar hosil bo'ladi, ular orasida vaqt o'tishi bilan nafaqat tovush, balki semantik farq ham paydo bo'ladi, masalan, size (assize), sru (esru), fense (defense) kabi misollar fransuz tilidagi so'zlarning fonetik o'zgarishlari va ularning ingliz tili tizimidagi leksik rivojlanishi o'rtasidagi yaqin aloqadorlikni ko'rsatadi.

Tadqiqot uslubi va nazariyalari. Sinkopa - so'z o'rtasida urg'u yoki urg'usiz bo'g'inlarning qisqarishi - fransuz tilidan ingliz tiliga kirib kelgan so'zlarda keng tarqalgan hodisa. O'rta ingliz davri yodgorliklarida so'z o'rtasida unilining qisqarishini kuzatamiz: sust-nanse o'rniga sustenance; commad-ment o'rniga sommandement; con-stable o'rniga sonestable. Dastlab urg'u olgan unililar yoki unli birikmalar, agar urg'u o'zidan oldingi bo'g'inga o'tkazilsa, qisqaradi. Misollar: ruItis - qadimgi fransuz tilidagi rulettisdan; mersle - fransuzcha mirasledan. Yangi ingliz davrida olingan alohida fransuz so'zlarida urg'usiz bo'g'inlar sinkopga duchor bo'lgan - caritaine - sartain; shempinee - shimneu.

Apokopa - (yun. arokore — tugallanmani qisqartirish) — so'z oxiridagi unli yoki undoshning yoxud qo'shma so'zdagi 2qismning tushib kolishi hodisasi bo'lib, yakuniy urg'usiz e ning o'rta inglizcha matnlarda qo'llanilgan fransuz so'zlarida uchraydi.

Tahlillar. Ko'p hollarda unililardan keyingi holatda urg'usiz yakuniy e harfi yoziladi, lekin talaffuz qilinmaydi. Masalan, maladie, kurtesie, sIergie, somranie. Buni e bilan tugagan otlar matnlarida i bilan tugagan otlar qofiyalash holatlari dalolat beradi. Masalan, genteleri, somranie. Fransuzcha urg'usiz e ning talaffuz qilinmasligini XIII asr

matnlarida fransuzcha so'zlarning fonetik imlosi ham tasdiqlaydi: fors, tempest, pestilens, differens, vengans (-ens, -ans fransuz tilidagi -ense, -anse o'rnida).

Ingliz tilidagi qisqa fransuz a, e, o unililari ikki bo'g'inli so'zlarda birinchi ochiq bo'g'inda yoki silliq to'xtash birikmasi bo'lgan ikkita undoshdan oldin, shuningdek, quyidagi misollardagi so'zlarda qo'llangan: ashe, bIame, date, robe, cote, haste, beste, table, feble, coste. Bu ingliz tilida urg'u berilgan fransuz unililari uchun ham amal qiladi. (Masalan, basin, bacoun va boshqalar)

Birinchi bo'g'inning urg'uli unililari so'zlarda qisqa bo'lib qoladi: baron, muton, pleasaunt, palais, maner, profit, forest. Bu so'zlardagi unli tovushlarning qisqaligi uzoq vaqt davomida oxirgi bo'g'inda fransuzcha urg'uni saqlab qolganligi, birinchi bo'g'indagi unililarning urg'usiz qolganligi bilan bog'liq ko'rinadi. Agar fransuzcha o'zlashma so'zlardagi urg'u fransuz tilidagi kabi (i, u) bir bo'g'inga tushsa cho'ziladi, masalan: attiren, spouse, poudre, jousten. Ammo agar urg'u oxirgi bo'g'indan oldingi bo'g'inga o'tkazilsa, fransuzcha i qisqa bo'lib qoladi - cite, prisoum, mirour[4].

Birinchi unli tovushga urg'u tushgan uch bo'g'inli so'zlarda ikkinchisi odatda qisqa bo'lib qoladi, masalan - lavendre, vinegear, punishen, enemy, memory, natural, regular. Istisnolar:oxirgi bo'g'inlari i +unlidan iborat bo'lgan alohida so'zlar. Masalan, nation, storie, patient, curious. Urg'uli unililar yopiq bo'g'inda ikki yoki undan ortiq undoshdan oldin qisqa bo'lib qoladi (lettre, suffre, dette, prince, defence, simple). Biroq, i+undosh birikmasidan oldin ular cho'zilgan (armour, forme, art, source).

O'zlashgan so'zlarda fransuz unililari nafaqat miqdoriy, balki sifat jihatidan ham o'zgargan. O'rta ingliz davridagi fransuz unililarining sifat o'zgarishlari urg'u joyining o'zgarishi bilan bog'liq bo'lsa, boshqa tomondan, ular asosan ularning tovush muhiti, ayniqsa, ularga ergashadigan tovushlar bilan belgilanadi.

Ko'pgina mahalliy ingliz va o'zlashtirilgan so'zlarda urg'uli holatda m va n dan oldin "a" diftonglashgan va au ga aylangan. Masalan, Fraunce, chaunce, daunce, graunte. Keyingi fonetik assimilyasiya jarayonida au diftongi monoftong shaklida keladi va uzun a ga aylandi, u [mb]dan oldin [ng]dan keyin katta unli siljishiga bog'liq holda [ei] ga aylandi (strange, danger, chamber).

Fransuz tilidagi yakuniy so'zlarda -o oxirgi -e talaffuz qilinmagan va ko'pincha grafik tarzda ifodalanmagan (assemble, contre). Ko'pgina hollarda fransuzcha uzun yopiq e so'z oxirida uzun i urg'u ostida va qisqa i urg'usiz holatda tugaydi (masalan: degree, agree, valley, attorney).

Dastlabki urg'usiz bo'g'indagi n + undosh birikmasidan oldin e o'rniga ba'zan a keladi, masalan, aumperor, andetted.

Fransuzcha qisqa i, dastlab urg'usiz, ba'zi dialektlarda, asosan, shimoliy va sharqiy dialektlarda, e ga aylanadi va o'rta ingliz tilida dual (ikkilik) shakllarni hosil qiladi. Keyingi rivojlanish jarayonida qisqa i orqali talaffuz qilish ustunlik qiladi. Masalan, prisoun - presoun, empresouned, cite-cete, mirour - merour.

O'rta ingliz tilida shunga o'xshash tovush mavjudligi sababli fransuzcha o'zlashma so'zlarda talaffuz qilingan fransuzcha qisqa unli 15-asrga kelib [ju:] (juggen, justice) ga aylandi.

So'z o'zlashtirish jarayonida ingliz tilidagi u(u) tovushi allaqachon delabializatsiyaga uchragan dialektlarda fransuz qisqa va uzun tovushlari yaqin tovush yoki diftong [eu] bilan almashtirildi, keyinchalik o'rta ingliz davrining oxiriga kelib u universal tarzda [ju] ga aylandi (pure, duke, allure).

Burun orqali talaffuz qilinadigan fransuz unilari mos keluvchi unli fonemalar bilan almashtiriladi, ular nasalizatsiyaga moyil emas. U bilan tugaydigan diftonglar 13-asrning oxiriga kelib monoftonglashdi, qolgan unililar cho'zilib ketdi, natijada safe (saufe); chaffen (sogrevatsya) frans. chauffeur; bame (baleam); pame; samoun; sore < coupein; re < reum; sodier < soudier kabi so'zlar paydo bo'ldi. Keyingi shakllar al, ol diftonglari au o'rniga lotin tilining ta'siri yoki fransuz tilidan ikkilamchi o'zlashtirish natijasida paydo bo'lgan. [3]

Diftong [ai] unli va undosh tovushlardan oldin saqlanib qoladi va odatda dental (til-tish) undoshlardan oldin uzun e ga aylanadi. Masalan, assaien, air, paire, vain, ese, sesen, fet, resoun, plesaunt, plesier.

O'zlashma so'zlardagi fransuz undoshlarga kelsak, bu erda ham unililar bilan sodir bo'lgan jarayonlarga o'xshash jarayonlarni kuzatamiz: ingliz tiliga xos bo'lmagan tovushlar ingliz fonemalari va ularning variantlari bilan almashtiriladi va ingliz tiliga kirganlari ingliz tili kabi rivojlana boshlaydi, tovushlar ingliz tilining fonetik o'zgarishlariga bo'ysunadi. Demak, yumshoq n ingliz alveolyar (bo'g'iz tovushi) n (regne - reine) bilan almashtirildi.

Xuddi shu narsa fransuz l fonemasida ham yuz berdi, u ingliz tilida yumshoqligini yo'qotib, o'rniga ingliz fonemasining turli xil variantlari [l] (lamp, lesson, council) paydo bo'ldi.

Bundan tashqari, ko'pgina o'zlashtirilgan so'zlarda bu [l] bo'g'in hosil qiluvchi undoshga aylandi, bu fransuz tiliga xos emas (table, people, noble). Bu so'zlarni o'rta inglizcha matnlarda (pepil, nobil, simpel va boshqalar) yozishning ko'plab holatlari shundan dalolat beradi.

O'rta ingliz tilida m va n orasiga yoki m va t orasiga p qo'yishning alohida holatlari mavjud (dampnen, solempne, tempten). Ikki unli - couetise, diuers, serue, seruise, kerchief (couvre chef) o'rtasida fransuzcha v ning ovoqli bo'lishi yoki hatto yo'qolishi holatlari mavjud.

Qadimgi fransuzcha [ch, t, j, d] ingliz tilida o'zgarishsiz qoldi. Ch o'rniga k qo'llangan so'zlar ingliz tiliga

markaziy fransuz tilida emas, balki norman tili tovushi shaklida kirdi. Masalan, Chancellor, cheef, challenge, trecherie va cas, capitaine, callenge. Ko'pgina so'zlarda Markaziy fransuz tilidagi [s] o'rniga biz Shimoliy fransuz tilidagi ch [t] ni topamiz. Masalan, chisel, launchen, cacchen va citiee, civil, certain.

Keyinchalik o'zlashgan so'zlarning katta qismi stilistik sinonimlar vazifasini bajaradi, ular bildiradigan tushunchalar allaqachon tegishli inglizcha so'zlarda ifodalangan. Ko'pgina misollar ishonchli tarzda shuni ko'rsatadiki, olingan so'z bilan ifodalangan tushuncha qanchalik muhim bo'lsa, u kundalik hayotda qanchalik tez-tez ishlatilsa, uning fonetik assimilyasiyasi shunchalik tez va to'liq sodir bo'ladi. Nisbatan kechroq o'zlashgan so'zlar sifatida (officer, general, lieutenant, captain, division, squadron, ambassador, reconaissance) harbiy va siyosiy atamalarining o'zlashtirilishini aytishimiz mumkin [2]. Fonetik assimilyasiya (to'liq yoki qisman) texnologiyaning rivojlanishi (ayniqsa, aviatsiya va avtobiznes), masalan, garage, hangar, parachute, wagon kabi so'zlar orqali amalga oshirilgan.

Nihoyat, fransuz tilidan o'zlashgan so'zlarning fonetik assimilyasiyasining sabablaridan biri ularning tilda yashash vaqtining nisbatan qisqaligidir. Gap shundaki, assimilyasiya jarayoni asta-sekin yoki uzoq davom etgan holda, bizning zamonamizda tilda uzluksiz amalga oshiriladi. SHU sababli, keyinchalik o'zlashgan fransuzcha so'zlarning to'liq fonetik noto'g'ri tushunilishi haqidagi fikr noto'g'ri. Albatta, bu so'zlar o'rta ingliz davrida sodir bo'lgan tub fonetik o'zgarishlar sodir bo'lmagan, ammo biz ularning qisman assimilyasiya qilish belgilarini hozir ham kuzatishimiz mumkin. Biz fransuz o'zlashmalari imlosining o'ziga xos xususiyatlarini ko'rib chiqishda davom etamiz. Demak, "patience" so'zida [e] tovushi ingliz tiliga xos ya'ni harf birikmasi orqali uzatiladi. Xuddi shunday holat [i:] tovushiga ham tegishli, "manoeuvring" so'zining oei unililar bo'g'inida; diftong [ei] eau unililar bo'g'inida "bureau" so'zida; [i:] tovushi oi unililar bo'g'inida "roulette, rouge" so'zlarida, masalan: "Come along", I'd say, "come along and I'll lay out your patience for you" (Mansfield, Selected stories, p. 107). The Tower Bridge cleared itself of midgets and toy vehicles and raised its tow arms, and then she passed underneath, accompanied by cheerfully impudent tugs, and after some manoeuvring and hooting and shouting, finally came to rest alongside Hay's Wharf (Pristley, Angel Pavement, p. 9).

He stopped at the bureau and said: "Will you kindly see that Mrs Heren has this note?" (Galsworthy, The Forsythe Saga, p. 279).

For Val it had been in the nature of baptism to be taken there to play roulette\ in the nature of confirmation to get back into college after hours, though a window whose bars were deceptive (Galsworthy, The Forsythe Saga, p. 184).

Xulosa. XVII asrning ikkinchi yarmidan boshlab, fransuz so'zlari o'zgarishsiz, o'z shaklini saqlab ingliz tilida paydo bo'lishni boshladi, ya'ni, ular urg'u ko'chishiga uchramagan, ilk o'zlashmalarga xos bo'lgan tovushlarning almashinuvisiz, shuningdek, ularning eski ma'nolari qayta talqin qilinmagan holda o'zlashdi (beau, apropos, buffet, naive, grimace, grotesque). Ilk o'zlashmalarda ch grafemasi eski fransuz va o'rta ingliz (chair, change, chain) fonemalarining bir qismi bo'lgan [tj] affrikatni bildirgan, keyinchalik o'zlashmalarda buni [J] bildiradi, chunki zamonaviy fransuz tili [tj] fonemasini yo'qotdi (machine, chemise, chagrin). [3] tovushi so'nggi o'zlashmalarda saqlanib qolgan va ularda affrikat [dj] (barrage, mirage, rouge, prestige) bilan almashtirilmaydi. O'zlashmaning asl shaklini saqlab qolish inglizlarning fransuz so'zlarining tovush ko'rinishini saqlab qolish istagini bildirmaydi (garchi jamiyatning ayrim qatlamlarida bu istakni haqiqatan ham qayd etish mumkin),

ammo bu so'zlarning aksariyati umummilliy tarqalmagan va ular ingliz tilining fonetik me'yorlariga rioya qilishi uchun etarli darajada moslashmagan. Bu talaffuz o'zgarib turadigan

ba'zi misollardan ko'rinib turibdi. Shunday qilib, "trait" fransuzcha me'yorga muvofiq [trei] va ingliz orfoepiyasiga muvofiq [treit] talaffuz qilinadi[1].

ADABIYOTLAR

1. Амосова Н.Н. Судьбы иноязычных заимствований в современном английском языке // Этимологические основы словарного состава современного английского языка. - М.: Изд-во «Литература на иностранных языках», 1956. – С. 131.
2. Заботкина В.И. "Новая лексика современного английского языка", М., Высшая школа, 1989. – С. 234.
3. https://www.yescenter.ru/blog/articles/yazykovye-interesnosti/to_english_from_french/.
4. Щерба Л. В. Избранные работы по языкознанию и фонетике.- Л., 1958, стр. 162.
5. Akhmedova M.B. Ways of translation of 'spirituality' terms in English and Uzbek languages. Proceedings of the ICECRS, November 2019 (<https://doi.org/10.21070/icecrs.v4i0.124>), (<https://doi.org/10.21070/icecrs.v4i0.124>) DOI 10.21070/icecrs.v4i0.124.
6. Isломов Eldor, Ahmedova Mehrinigor Bahodirovna. the essence of spirituality in the uzbek language. XIII международная научно-практическая конференция " язык и культура", Челябинск, 26 апреля 2018 года
7. Akhmedova M.Bahodirovna "Lexicographic Analysis of "Spirituality" Terms in English and Uzbek Languages." International Journal on Integrated Education, vol. 2, no. 5, 2019, pp. 140-143, doi:10.31149/ijie.v2i5.190 (<https://dx.doi.org/10.31149/ijie.v2i5.190>). (<https://dx.doi.org/10.31149/ijie.v2i5.190>)).
8. NGONGO, Magdalena, Akhmedova Mehrinigor et al. A Systemic Functional Linguistic Analysis of Clauses Relationship in Luke Gospel Text, Janji Baru Using Kupang Malay. Studies in Media and Communication, [S.l.], v. 11, n. 5, p. 33-40, mar. 2023. ISSN 2325-808X.
9. Sumaira Nawaz, Khaitova Gulshan Bahodirovna, and Akhmedova Mehrinigor Bahodirovna. "Explanation of Agricultural Terms in Dictionaries". Indonesian Journal of Innovation Studies, Vol. 18, May 2022, doi:10.21070/ijins.v18i.606.
10. Bahodirovna A.M. "Semantic Field and Sema in Uzbek (In the Example of 'Ma'naviyat')". International journal of inclusive and sustainable education, vol. 1, no. 4, Oct. 2022, pp. 77-80, <http://inter-publishing.com/index.php/IJISE/article/view/173>.

MUNDARIJA

Tarix

Abdullayev U. Gurganch aholisi mo'g'ullarga qarshi mudofaasi yozma manbalarda yoritilish sahifasi.....	4
Boboqulov O. Afrika qitاسidagi davlatlarning mustaqillikka erishish jarayonlarida O'zbekiston bilan aloqalari (Kongo demokratik respublikasi misolida)	7
Jumaniyozov X. Shanhay hamkorlik tashkiloti va O'zbekiston hamkorligi: tarixiy ildizlari va istiqbollari	10
Qosimov Q. Buxoro amirligi hududida qizil armiya bosqiniga qarshi kurash harakatlari	13
Ne'matov R. Ik o'rta asrlarda Xorazm: boshqaruvchi sulolalar va ularning kelib chiqishiga doir ayrim mulohazalar	16
Ostonov O. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda hunarmandchilik mehnatining rivojlantirilishi	20
Pedagogika. Psixologiya. Metodika. Sotsiologiya. Siyosiy fanlar. Islomshunoslik	
Abdullayeva R. Mustaqillik yillarida O'zbekiston va Ozarbayjon respublikalari tashqi siyosatining qiyosiy tahlili	22
Абдуллажонова Ш. Эффективный механизм поведения современных педагогов в спорной ситуации сегодня.....	26
Abdusalomova M. Mualliflik huquqi texnologiyalarini joriy etish uchun pedagogik sharoitlarni takomillashtirish (Pedagogika fani misolida)	30
Акбаева X. Потенциал самостоятельной работы при обучении иностранному языку студентов высших учебных заведений	33
Alimov J. Qo'shma malakaga o'rgatish jarayonida til ixtisosligi bo'lmagan talabalar nutqining lingvistik to'g'riligini ta'minlashning samarali usullari	36
Ametov A. O'zbekistonda inson huquqlarini ta'minlashning ijtimoiy-huquqiy mexanizmlari	39
Арипова Ш. Формирование и развитие компетенции самообразования студента в высшем учебном заведении	41
Atakulov M. Ijtimoiy muhit barqarorligini ta'minlashda sog'lom turmush tarzining ahamiyati	45
Baujanov T. Tarbiyachi-pedagoglar faoliyatini samarali tashkil etish muammolariga tarixiy-ilmiy yondashuv.....	48
Baratov D. Bo'lajak muhandislarni innovatsion faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentligini rivojlantirish texnologiyasini didaktik loyihalash	51
Bozorova M. Ta'lim mazmunida xalq pedagogikasi manbalaridan foydalanish imkoniyatlari	55
Vaxobov D. Jismoniy imkoniyatlari cheklangan yoshlar uchun sport va jismoniy faollikning ahamiyati	58
Gaipova M. Yog'och o'ymakorlik san'ati rivojining ilmiy-nazariy o'rganilishi	61
Gafarov I. AQSH tashqi siyosatining konstruktivist jihatlari	64
G'oyibnazarova S. Neyro-lingvistik dasturlash orqali gender tengligida ayolar uchun psixologik yordam	67
Djurayev L. Yoshlarning iqtisodiy tafakkurida tadbirkorlik madaniyatini shakllantirishning nazariy asoslari	70
Karimova S. Mafkuraviy xavfsizlikni ta'minlashda ommaviy axborot vositalarining o'rni	73
Kuralov Y. Bo'lajak informatika o'qituvchilarning kasbiy kompetentsiyasini rivojlantirish	76
Kurbaniyozov Sh., Haqberdiyev B. Nazariya va amaliyot integratsiyasida an'anaviy va 4+2 amaliyotlari solishtiruvlari va takliflar	79
Qosimova Y., Yusupova M. Fransuz tilini o'rganishdagi qiyinchiliklar va ularni bartaraf etish usullari	83
Qurbonova N., Botirova H. Bir va ikki partsellyatdan iborat gaplar tahlili.....	86
Matyakubova G. Nasriddin Tusiyning hayotiy, ijodiy va pedagogik qarashlarining shakllanishidagi tarixiy shart-sharoitlar	89
Mirxodjaeva D. Innovatsion muhandis faoliyatida o'quv maqsadlarini aniqlashning dolzarbligi	92
Mislidinov B. Fizika ta'limda raqamli texnologiyalarni qo'llash metodikasi	95
Muzaffarova L., Fayziyev M., Karamatov B. Matematika o'qitishda didaktikaning tamoyillari	99
Mo'minov F. Blokli-modul asosida yosh futbolchilar mashg'ulot jarayonlarini rejalashtirish.....	103
Mustayeva G., Abdurashidova N. Bugungi kunda ingliz tilini o'qitishning zamonaviy metodologiyasining afzalligi	107
Mustafoeva I. Kasbiy kompetentlik muammosini o'rganishning ilmiy - amaliy tajribasi.....	110
Muxammadiyeva K. O'smirlar davri yoshdagi bolalar ruhiyati psixogiyenasi.....	113
Nazarov N. O'zbekistonda futbol taraqqiyotining ijtimoiy-falsafiy tahlili	117
Nazirov O. Maktabgacha va maktab ta'lim tizimida jismoniy tarbiyaning uzviyligini ta'minlashning metodik xususiyatlari	121
Nekboyev X., Siradjev S. Talabalarga raqamli ta'lim muhitida axborotlarni modellashtirishda dasturiy paketlardan foydalanish metodlari	125
Nig'matova Sh. Konsultatsiya jarayonida o'zini-o'zi anglash sifat ko'rsatgichlarini belgilashning amaliy psixologik faoliyat tizimidagi o'rni	128
Nishanbayeva N. Ethical issues in the formation of public administration and election institute of eastern countries	131
Nurmatova G., Teshayeva M. Korpusda kollokatsiyalar va terminologik kolloktsiyalarning diskursiv tadqiqi borasida	134
Okyulov X. O'zbekistonda fuqarolik jamiyatini rivojlantirishda o'rta ijtimoiy qatlamning roli: xalqaro tajriba va milliy rivojlanish	137
Otaxanova N. Tarixiy shaxslar obrazini yaratish orqali yoshlarni milliy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash	140
Ravshanov G. Development of strength training in physical education of students aged 17-18.....	144
Разубаева И., Халикова Л. Развитии киберспорта в образовательном процессе для студенческой молодежи (ТУИТ).....	148
Rakhmonova D. Model of the development of bilingualism in children through play activities	151
Raxmanova M. Pedagogik ta'lim jarayonida talabalarning ijtimoiy kompetentligini rivojlantirish funksiyalari.....	153
Raxmonov I. Bo'lajak o'qituvchilarda hayot faoliyati xavfsizligi ko'nikmalarini rivojlantirishning yangi bosqichi.....	157
Rizayeva L. Ta'lim va fan sohasini rivojlantirish yangi bosqichga ko'tarilishi	160
Saidova F. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy faoliyatini shakllantirishda "Steam" zamonaviy yondashuvi	164
Salahidinova X. Maktabgacha yoshdagi bolalarda tasviriy san'at motivlari rivojlanishining psixologik xususiyatlari	167
Salomova R. Zamonaviy ta'lim shakllarining klasterli muhitini tashkillashtirish asosida informatika fanini o'qitish metodikasi	170

Saodatov A. Yoshlarda ekologik madaniyatni shakllantirishda Orol dengizidagi o'zgarishlarni o'rni	174
Toshev O. Konfliktlar haqidagi hozirgi zamon konsepsiyalari	177
To'lanov M. Sog'lom turmush tarzini shakllanishining ijtimoiy-tarixiy, falsafiy va diniy axloqiy asoslari	180
To'xtayev B. Mamlakatimizda "Elektron parlament" tizimini yanada takomillashtirish masalalari	183
Usmonova M., Yo'ldashaliyeva N. Biologiya fanlarini o'qitishda talabalarning kasbiy yo'nalishini rivojlantirish.....	187
Хамидова С. Сравнительный метод при изучении теоретических понятий в 8 классе	189
Xoliqov B. Kurashchilarda texnik usullarning samaradorligini oshirishda mashg'ulot jarayonini optimallashtirish	193
Xoliqulov B. Kompyuterli modellashdirish postulatlarini va funksiyalarining turli sohalarida amaliyotga qo'llash metodlari	197
Xolyigitova B. Boshlang'ich sinf o'quvchlarining ijodiy qobiliyatlarini badiiy adabiyotlar asosida shakllantirishning samarali usullari	200
Xo'jamberdiyeva Sh. Bolalarni badiiy asarlar bilan tanishtirishga doir zamonaviy yondashuvlar	204
Haydaraliyev Sh. Ijtimoiy-siyosiy fanlarda hamkorlik tushunchasi	206
Shermuxeimedov A. 2022 yilgi futbol bo'yicha 22-jahon chempionati musobaqasida jamoalar tayyorgarliklarini tadqiq etishdagi zamonaviy yondashuvlar	210
Shoymardonova D. O'zbekistonda zamonaviy umumta'lim maktablari sharoitida bolalarning jismoniy tarbiyasi, maktab sportining muammolari	215
Yunusaliyev J. Didaktik tamoyillar tahlili	218
Yusupova Sh. Ingliz tili darslarida talabalar texnik tafakkurini rivojlantirishning innovatsion shakllari	221
Yakubova Sh. Talabalarda pozitiv dunyoqarashni shakllantirishga oid yondashuvlar	224
Yaxshibayeva N. Developing critical thinking through active learning	227
Yaxshiboyev Sh. Jamiyat "siyosiy madaniyati" va konseptual masalalari	230
Filologiya	
Abdulxamidova X. Isajon Sulton romanlarida badiiy-psixologik xronotop	234
Bo'riyeva N. O'zbek tilidagi millat va shaxs konseptining lingvomadaniy tahlili	238
Valiyeva N. The classification of chemical terminology in modern english and uzbek linguistics	241
G'oziev A. "Devoni Fig'oniy" haqida ba'zi qaydlar	244
Dauletmuratova M. Ingliz tilidagi IT terminlarni o'rganish va o'rgatish ahamiyati	247
Yuldasheva D. Turkiy tillarda qush nomlarining o'rganilish tarixiga doir	250
Karamova Sh. Hayotiy tafsilotlar va ijodkor uslubi (A.Oripov she'riyati misolida).....	253
Kenjayeva P., Rajabov F. Yusuf Ziyo O'rtach she'riyatida lirik qahramon tasviri	255
Mamadjanova N. Murojaat mayli modalligi tushunchasi va uning tilshunoslar tadqiqotlarida qo'llanilishi	259
Mamatov R. Gerta Myullerning zamonaviy nemis adabiyotidagi realistik qarashlari	262
Mansurova N. Ingliz va o'zbek tillaridagi marketing va menejment terminlarining semantik xususiyatlari	265
Maxsudova N. Abdulhamid Nurmonovning fonetik, fonologik, morfonologik qarashlari	268
Murtozayeva N. Ingliz tilining xalqaro til sifatida o'qitilish tamoyillari	271
Muxiddinova B. Ingliz va o'zbek tillaridagi qo'shma so'zlarning lingvokulturologik xususiyatlari	274
Nazarova G., Kenjayeva V. The influence of naturalism on american literature	277
Nazirqulova D. O'zbek tilida xushmuomalalik kategoriyasining ifodalanishi	279
Nasirova G., Rakhimova Y. Gender stereotypes and culture in children's literature	282
Nasirova Z. Yukio Misima asarlarida izohlarning qo'llanilishi	285
Niyozova Sh. Comparative analysis of phraseological units with somatic component in english and russian languages	288
Olimova D. Lingvistik baho nazariyasining rivojlanishi va asosiy yondashuvlar	291
Rahmonova S. Fikrlarni ularning funktsional ekvivalentlariga bog'laydigan til signallarini tarjima qilish	294
Rahimboeva H. Ierarxik korpus yaratish metodlari, izohlash (annotatsiya) sxemalari va foydalaniladigan elektron uskunalar	297
Sapayeva B. Ergash gapda absolyut gap tuzilishi va uning ahamiyati	300
Safarova X. Fransuz tilidan ingliz tiliga o'zlashma so'zlarning fonetik assimilyasiyaga uchrash yo'llari	303
Siddikova I., Nartayeva M. Stomatologik terminlarning etimologik va funktsional xususiyatlari	306
Sohibova Z. O'zbek peyzaj lirikasida qish fasli tasviri	309
Tahirova Sh. O'zbek tili so'zlashuv uslubiga kirib ommalashgan qo'shma fe'llarning struktur xususiyatlari	312
To'rayeva Sh. So'z birikmasining tibbiy nutqda qo'llanilishi	315
Turayeva Sh. Yuridik ritorikaning paralingvistik jihatlarini	319
Xamidov N. Otlarda erkalash-kichraytirish shakllarining uslubiy xususiyatlari	323
Xodjayeva D., Murodova N. Toponimika va toponimlarning semantik tahlili	326
Xolmonova S. Retronimlarning leksikografik xususiyatlari	329
Xolova M. Shevalar korpusida sifat so'z turkumini razmetkalash masalasi	332
Hojiyeva G., Mustafoyeva F. San'atga doir terminlar vositasida frazeologik birliklarning ifodalanishi (o'zbek va fransuz tillari misolida)	335
Ergasheva G. Ingliz va o'zbek tillarida kasbga oid leksikaning shakllanish xususiyatlari	338
Ermetova D. Some reflections on the monolingual terminographic treatment of grammatical metalanguage in french	341
Yunusov N. Ingliz va o'zbek tilida sifat so'z turkumlarini tadqiq qilishning nazariy masalalari	345